

Mordercza uczta

Teatr Dramatyczny w pełni la-
ta odważnie wystąpił z nową pre-
mierą: była to nowa sztuka An-
drzeja Wydrzyńskiego „Uczta
morderców”, z podtytułem „tra-
gedia buffo z trucizną w kawie”.
Ktoś, kto tak tytułuje swój o-
twór, z miejsca naraża się na ty-
siąc złośliwych dowcipów, z któ-
rych jeden wybrałem na nagio-
wek mojej recenzji. Zresztą, nic
łatwiejszego jak złośliwości i dow-
cipy, jeżeli do tytułu sztuki Wy-
drzyńskiego dodać jej treść, pełna
fatalnych pomyłek i nieprawd,
nieamacyjnych pomysłów i żenują-
cych żartów. Trucicielskie wady
sztuki Wydrzyńskiego skłaniają
jednak również do kilku uwag se-
rio, i temu chciałbym się poświę-
cić.

Te uwagi dotyczą problemu
współczesnego dramatu obyczajow-
ego. Swego czasu kilku znanych
krytyków podjęło obronę tego ga-
tunku nakłaniając dramaturgów
do pisania sztuk obyczajowych.
Rezultaty są jak dotychczas na
ogół kiepskie. Faktem jest, że o-
gromna problematyka zmian za-
szłych w obyczaju i moralności
społecznej leży odłożeni. Wszys-
cy wiedzą o co chodzi, i publicy-
styka walczy te sprawy na la-
mach wszelkich istniejących ga-
zet — a teatr milczy. Cóż robić
— zmieniły się nie tylko obyczaje,
ale także czasy i gusty, a
wśród nich i literatura. Ukształ-
towane i znane konwencje drama-
tu obyczajowego, powstałe w zam-
kniętej dawno epoce, jakosć do
nas nie pasują. Dramaturgia broni
się przed traktowaniem na serio
tak zwanych „życiowych” historii,
bowiem czuje ich fałszywość, ich
niezdolność przekazania prawd o-
gólnych, do których tęskni teatr.
Awangardowy Jonesco zaprawia
swoje sztuki obyczajowe ironią i
nadaerializmem. U nas celował w
tym Witkacy, przedwojenny dra-
maturg, filozof i dziwak. Tymoteusz
Karpowicz, autor granej
niedawno sztuki „Studnie”, broni
się mieszając „samo życie” z poe-
zją. Poza tym obronną ręką wy-
chodzi czasem z impasu kome-

diopisarze, rezygnując jednak z
wyszych lotów.

Co w tej sytuacji robi Wydrzyń-
ski? Najgorsze: miesza dramata o-
byczajowe serio z kiepską farsą,
co się zwykłym trybem rzeczy
wywraca, jedno o drugie. Jakby
ktoś sam podstawił sobie nogę.
W efekcie okazuje się, że przysłis-
my do teatru po to, by zaobser-
wować, jak z nas robią tak zwa-
nego „balona”. „Po co było to
wszystko?” — pada pytanie w
końcu sztuki. No właśnie? „Tylko
kawa była prawdziwa” — po-
wiadają aktorzy, trzymając w ręk-
ach filiżanki napełnionej wonną
mökką. To nas nie satysfakcyj-
nuje, myśmy tej kawy nie pili,
chyba że ktoś sobie kupił na do-
le w bufecie.

Historia jest następująca: jest
rodzina, złożona z ojca, matki,
córką (znudzona młoda rzeźbiarka,
„przedstawicielka współczesnej
młodzieży”). Oprócz nich Hania,
pomoc domowa oraz redaktor Lu-
cjan starający się o córkę i chulig-
gan Robert, który zjawia się ci-
gany przez milicję. W rezultacie
przeróżnych perypetii okazuje się,
że: głowa rodziny ma dziecko z

Hanią; Robert jest także jego sy-
nem; ten nie wiedząc o tym ko-
cha się we własnej siostrze rzeź-
biarce; z tymi natomiast zachodzi w
ciężę z Lucjanem, który w dodat-
ku jest jej prawdziwym ojcem.
Do momentu odkrycia tego kazi-
rodztwa prawie wszystko dzieje
się naprawdę. Padają bardzo po-
ważne sformułowania, bohaterowie

nie, gdzie trzeba było nieco ironii
i dystansu — tam znalazły się od-
powiednie środki. Podobnie akto-
rzy: Wanda Łuczycycka, Czesław
Kalinowski, Wojciech Pokora i
Jerzy Magórski — delikatnie pró-
bowali przekazać to, co dawalo
się ocalić. Najwdzięczniejszą rolę
miała Barbara Krafftówna (Han-
ka) i zagrała znakomicie, z wiel-

utworu poważnie rozwikłują żyło-
we komplikacje odkrywając nam
swoje skomplikowane charaktery.
I doprawdy szkoda, że autor nie
dotrwał z podniesionym czołem
do końca w tym tonie. Otrzyma-
libyśmy historię wprawdzie pla-
ską, nudną i nieprawdziwą, ale
przynajmniej zaniar byłby szcze-
ry. A tu nagle ciężar tej rzekomo
współczesnej obyczajowości okazał
się widać zbyt duży, bo właśnie
od tej chwili sztuka w dobrym
tempie i zupełnie innym, farszo-
wym tonie rozpada się w drzazgi
aż do zupełnego końca. Kończy
się bez wniosku. A było „serio”.
Wiec po co to wszystko?

Oczywiście również dobrze mogła
to być farsa od początku. Ale
decyję powinien podjąć autor od-
powiednio wcześniej. Teatr, a
zwłaszcza reżyser Wanda Ła-
skowska i aktorzy — robili co
mogli, z wielkim nakładem
swoich rzeczywiście doskonałych
umiejętności. Więcej i lepiej nie
mogli.

Reżyseria była ogromnie sub-
telna i kulturalna. Gdzie trzeba
było wyciszyć nazbyt natrętny
dowcip tekstu, tam było wyciszo-

niem wdziękiem i dowcipem. Naj-
bardziej zaś niewdzięczną — rolę
Alicję, młodej rzeźbiarki — de-
biutantka na deskach Teatru Dra-
matycznego, tegoroczna absolwent-
ka szkoły teatralnej, Elżbieta Czy-
żewska. Ta rola jest tak banalna,
że ani ugrzyć. Ona jedna nie mo-
gła sobie pozwolić na żarty, ona
jedna musiała być prawdziwa od
początku do końca — prawdziwa
w nieprawdziwej sytuacji! — bo
w przeciwnym wypadku wszystko
padało beznadziejnie. Przecież do-
póki sztuka była tragedią, była
jej tragedia, a kiedy przestała nią
być — to nie dla niej; ona leżała
otruta na deskach sceny, z dziec-
kiem własnego ojca w żywocie.
Czyżewska zniosła ten debust z
wielkim talentem. Jej debiutanc-
kie szczęście, że w tak dobrym
towarzystwie aktorskim i w tak
dobrym — zwykłym — teatrze.

Teatr Dramatyczny w Warsza-
wie — Andrzej Wydrzyński: „Ucz-
ta morderców”. Reżyseria: Wanda
Łaskowska. Scenografia: Zofia
Pietrusińska.